

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Iwona Lizakowska-Bytof

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Sokołowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 listopada 2022 r. w Warszawie,

sprawy z powództwa S. S. i M. S.

przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

1. ustala, że zawarte pomiędzy S. S. i M. S. a (...) Bank (...) S.A. w W. umowy:

- kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) z dnia 28 lutego 2006 roku,

- kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) z dnia 20 marca 2006 roku,

- pożyczki hipotecznej nr (...) (...) z dnia 26 października 2007 roku,

są nieważne;

2. zasądza od (...) Bank (...) S.A. w W. na rzecz S. S. i M. S. kwoty po 12.731,90 (dwanaście tysięcy siedemset trzydzieści jeden 90/100) złotych oraz 64.652,21 (sześćdziesiąt cztery tysiące sześćset pięćdziesiąt dwa 21/100) CHF na rzecz każdego z powodów wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21 listopada 2022 roku do dnia zapłaty;

3. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

4. ustala, że koszty postępowania ponosi w całości pozwany pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt XXVIII C 5404/21

UZASADNIENIE

Powodowie M. S. i S. S. **w pozwie wniesionym 4 maja 2021 r.** (data nadania przesyłki poleconej k. 146) wnieśli o:

1. ustalenie, że umowa kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) zawarta w dniu 28 lutego 2006 r. pomiędzy nimi a stroną pozwaną, jest nieważna,

2. ustalenie, że umowa kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) zawarta w dniu 20 marca 2006 r. pomiędzy nimi a stroną pozwaną, jest nieważna,

3. ustalenie, że umowa pożyczki hipotecznej nr (...) (...) zawarta w dniu 26 października 2007 r. pomiędzy nimi a stroną pozwaną, jest nieważna,

4. zasądzenie od strony pozwanej na rzecz każdego z powodów M. S. i S. S. kwoty po 12.731,90 zł oraz 64.652,21 CHF tytułem zwrotu rat kapitałowo-odsetkowych pobranych przez stronę pozwaną od powodów w okresie od dnia 28 lutego 2006 r. do dnia 2 listopada 2020 r., wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 lutego 2021 r. do dnia zapłaty.

W ramach żądania ewentualnego, w przypadku uznania przez Sąd umów zawartych przez strony za zgodne z prawem i mogące dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych, powodowie wniesli o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz każdego z powodów M. S. i S. S. kwoty po 52.392,43 zł tytułem nadpłat powstałych w związku z pobraniem przez stronę pozwaną środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od dnia 28 lutego 2006 r. do dnia 2 listopada 2020 r., wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 lutego 2021 r. do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie wniesli o zasądzenie od strony pozwanej na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

(pozew, k. 3-146)

W odpowiedzi na pozew strona pozwana (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na swoją rzecz od powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W pierwszej kolejności strona pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez stronę powodową powołując się na art. 118 k.c. i wskazując tym samym, iż w jego ocenie zgłoszone przez powodów roszczenie ma charakter okresowy i jako takie podlega przedawnieniu w zakresie obejmującym więcej niż 3 lat wstecz od daty złożenia pozwu. Ponadto z ostrożności procesowej, na wypadek uwzględnienia powództwa o zapłatę, strona pozwana podniosła ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności dochodzonej pozwem z wzajemną wierzytelnością strony pozwanej o zwrot kwoty udzielonego kredytu, na skutek czego dochodzona przez powodów kwota ulegnie umorzeniu do wysokości wierzytelności niższej.

(odpowiedź na pozew, k. 181-329)

Na rozprawie w dniu 21 listopada 2022 r. – bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku w sprawie – pełnomocnicy stron podtrzymali swoje dotychczasowe stanowiska w sprawie. Pełnomocnik pozwanego cofnął zarzut potrącenia zgłoszony w odpowiedzi na pozew, a podniósł zarzut zatrzymania co do kwoty wynikającej z zaświadczeń Banku.

(protokół z rozprawy z dnia 21 listopada 2022 r., k. 464-468)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28 lutego 2006 r., a następnie w dniu 20 marca 2006 r. M. S. i S. S. zawarli z (...) Bankiem (...) S.A. odpowiednio dwie umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) (dalej: umowa nr (...)) i nr (...) (...) (dalej: umowa nr (...)) (spłacanego w ratach annuitetowych udzielonego w walucie wymiennej). Przedmiotowe umowy są umowami kredytu hipotecznego, denominowanego (waloryzowanego) kursem waluty CHF.

W § 2 ust. 1 umowy nr (...) wskazano, że na warunkach określonych w umowie (...) S.A. zobowiązuje się postawić do dyspozycji kredytobiorcy kredyt w kwocie 76.610,00 CHF na dofinansowanie realizacji inwestycji polegającej na budowie i refinansowaniu poniesionych kosztów budowy nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny nr (...) o pow. użytkowej 50,10 m⁽²⁾ zlokalizowanym na parterze budynku wielomieszkaniowego położonego przy ul (...) / (...) w K.. Natomiast w § 2 ust. 1 umowy nr (...) wskazano, że na warunkach określonych w umowie (...) S.A. zobowiązuje

się postawić do dyspozycji kredytobiorcy kredyt w kwocie 55.716,14 CHF na dofinansowanie realizacji inwestycji polegającej na budowie i wykończeniu nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny oznaczony nr roboczym (...) o pow. użytkowej 31,28 m⁽²⁾ zlokalizowanym na III piętrze budynku wielomieszkaniowego oznaczonego numerem roboczym (...) położonego przy ul (...) w K..

Zgodnie z § 5 ust. 1 obu umów wypłata kredytu miała być dokonana w transzach, na wskazany rachunek Inwestora, bądź kredytobiorcy, w formie przelewu – zgodnie z pisemną dyspozycją kredytobiorcy, z uwzględnieniem postanowień § 4.

§ 5 ust. 3 obu umów stanowił, że kredyt mógł być wypłacony:

- 1) w walucie wymiennej na finansowanie zobowiązań za granicą,
- 2) w walucie polskiej na finansowanie zobowiązań w kraju.

W przypadku, określonym w § 5 ust. 3 pkt 2) obu umów zastosowanie miał mieć kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w (...) S.A. w dniu realizacji zlecenia płatniczego (§ 5 ust. 4 obu umów).

Stosownie do § 6 ust. 1 zdanie 1 umowy (...) S.A. miał pobierać odsetki od kredytu w walucie kredytu według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość miała być ustalana w dniu rozpoczynającym miesięczny okres obliczeniowy, jako suma stawki referencyjnej i stałej marży.

W § 6 ust. 3 obu umów wskazano, że dla celów ustalenia stawki referencyjnej (...) S.A. będzie się posługiwać stawką LIBOR lub EURIBOR publikowaną odpowiednio o godz. 11.00 GTM lub 11.00 na stronie informacyjnej R. w dziesiątym dniu poprzedzającym dzień rozpoczynający miesięczny okres obliczeniowy, zaokrągloną według matematycznych zasad do czterech miejsc po przecinku. W przypadku braku notowań stawki referencyjnej LIBOR lub EURIBOR dla danego dnia do wyliczenia stopy procentowej zastosowanie miały mieć odpowiednio notowania z dnia poprzedzającego, w którym było prowadzone notowanie stawki LIBOR lub EURIBOR. Za dzień braku notowań stawki LIBOR lub EURIBOR uznawano ponadto dzień uznany na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej za dzień wolny od pracy.

Stosownie do § 7 ust. 1 umowy nr (...) w dniu zawarcia umowy stawka referencyjna wynosiła 1,1317 %, marża wynosiła 2,3 p.p., a oprocentowanie kredytu wynosiło 3,4317 % w stosunku rocznym, natomiast w odniesieniu do umowy nr (...) w dniu zawarcia umowy stawka referencyjna wynosiła 1,2217 %, marża wynosiła 2,3 p.p., a oprocentowanie kredytu wynosiło 3,5217 % w stosunku rocznym

Zgodnie z § 10 ust. 1 obu umów należna (...) S.A. prowizje od udzielonego kredytu w wysokości 1,2 % kwoty kredytu na mocy umowy nr (...) w wysokości 919,32 CHF oraz na mocy umowy nr (...) w wysokości 668,32 CHF, miały zostać potrącone przez (...) S.A. z wypłaconej kwoty kredytu albo pierwszej transzy w walucie kredytu w dniu wypłaty.

W § 11 umowy nr (...) ustanowiono zabezpieczenia spłaty kredytu, które stanowiły: 1) hipoteka zwykła w kwocie 76.610,00 CHF na zabezpieczenie wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny, 2) hipoteka kaucyjna do kwoty 38.305,00 CHF na zabezpieczenie udzielonego kredytu w zakresie odsetek oraz kosztów na nieruchomości obejmującej lokal mieszkalny nr (...) usytuowany w budynku wielomieszkaniowym położonym przy ul. (...)/(...) w K., 4) weksel własny in blanco kredytobiorcy, 5) cesja praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości (§ 11 ust. 1 umowy nr (...)). Do czasu ustanowienia zabezpieczeń kredytu w postaci hipoteki kredytobiorca miał dokonać zabezpieczenia w formie ubezpieczenia kredytu w (...) S.A., kwartalna składka została ustalona na kwotę 376,02 zł (§ 11 ust. 2 umowy nr (...)).

W § 11 umowy nr (...) ustanowiono zabezpieczenia spłaty kredytu, które stanowiły: 1) hipoteka zwykła w kwocie 55.716,74 CHF na zabezpieczenie wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny, 2) hipoteka kaucyjna do kwoty 27.859,00 CHF na zabezpieczenie udzielonego kredytu w zakresie odsetek oraz kosztów na nieruchomości obejmującej lokal mieszkalny oznaczony nr roboczym MW-t4 usytuowany w budynku

wielomieszkaniowym położonym przy ul. (...) w K., 4) weksel własny in blanco kredytobiorcy, 5) cesja prawy z polisy ubezpieczenia nieruchomości (§ 11 ust. 1 umowy nr (...)). Do czasu ustanowienia zabezpieczeń kredytu w postaci hipoteki kredytobiorca miał dokonać zabezpieczenia w formie ubezpieczenia kredytu w (...) S.A., kwartalna składka zostało ustalona na kwotę 280,78 zł (§ 11 ust. 2 umowy nr (...)).

Na mocy umowy nr (...) kredytobiorca korzystał z karencji w spłacie kredytu w okresie do 1 lutego 2008 r., a po okresie karencji był zobowiązany do spłacania zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek do dnia 28 lutego 2036 r. w ratach annuitetowych (§ 12 ust. 1 i 3 umowy nr (...)). Na mocy umowy nr (...) kredytobiorca korzystał z karencji w spłacie kredytu w okresie do 28 lutego 2007 r., a po okresie karencji był zobowiązany do spłacania zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek do dnia 19 marca 2036 r. w ratach annuitetowych (§ 12 ust. 1 i 4 umowy nr (...)).

Stosownie do § 13 ust. 1 i 2 obu umów spłata zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek kredytobiorcy miała następować w drodze potrącania przez (...) S.A. swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego kredytobiorcy, walutowego kredytobiorcy i rachunku prowadzonego w walucie kredytu i wskazanego w umowie (umowa nr (...)); z rachunku prowadzonego w walucie kredytu i wskazanego w umowie (umowa nr (...)), na co kredytobiorcy wyrazili zgodę. Zgodnie z § 13 ust. 7 obu umów potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w walucie polskiej miało następować w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony został kredyt, według obowiązującej w (...) S.A. w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów).

Niespłnienie przez kredytobiorcę części albo całości raty w terminie umownym miało spowodować, że należność z tytułu zaległej spłaty raty stawała się zadłużeniem przeterminowanym i mogła zostać przez (...) S.A. przeliczona na walutę polską według kursu sprzedaży dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązującego w (...) S.A. w dniu, o którym mowa w § 13 ust. 3 (§ 18 ust. 1 obu umów).

Zgodnie z § 19 obu umów, jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpiła w walucie innej niż waluta polska: 1) w formie bezgotówkowej – kwota wypłaty miała zostać przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) S.A. w dniu wpływu środków; 2) w formie gotówkowej – kwota wpłaty miała zostać przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla pieniędzy (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) S.A. w dniu wpływu środków.

W § 1 pkt 7) obu umów wskazano, że ilekroć w umowie użyto określenia „Tabela kursów” oznacza ono Tabelę kursów (...) S.A. obowiązującą w chwili dokonywania przez (...) S.A. określoną w umowie przeliczeń kursowych.

W § 30 ust. 1 obu umów wskazano, że kredytobiorca oświadczył, że został poinformowany o ponoszeniu ryzyka zmiany kursów walutowych, zmiana kursu walutowego będzie miała wpływ na wysokość zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokość rat kredytu i poniesie związane z tym ryzyko.

(dowód: umowa kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) z dnia 28 lutego 2006 r., k. 56-61v., nr (...) (...) z dnia 20 marca 2006 r., k. 62-67v.)

W dniu 26 października 2007 r. M. S. i S. S. jako pożyczkobiorcy zawarli z (...) Bankiem (...) S.A. umowę pożyczki hipotecznej nr (...) (...) (dalej: umowa nr (...)) (spłacanej w ratach annuitetowych, udzielonej w walucie wymiennej). Przedmiotowa umowa jest umową pożyczki hipotecznej, denominowanej (waloryzowanej) kursem waluty CHF.

W § 2 i § 3 umowy nr (...) wskazano, że na warunkach określonych w umowie (...) S.A. zobowiązuje się postawić do dyspozycji pożyczkobiorcy pożyczkę w kwocie 70.339,90 CHF na dowolny cel.

Zgodnie z § 5 ust. 1 umowy nr (...) wypłata kredytu miała być dokonana jednorazowo, w formie przelewu na wskazany rachunek – zgodnie z pisemną dyspozycją pożyczkobiorcy, z uwzględnieniem postanowień § 4.

§ 5 ust. 3 umowy nr (...) stanowił, że pożyczka mogła być wypłacona:

- 1) w walucie wymiennej na finansowanie zobowiązań za granicą,
- 2) w walucie polskiej na finansowanie zobowiązań w kraju.

W przypadku, określonym w § 5 ust. 3 pkt 2) umowy nr (...) zastosowanie miał mieć kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w (...) S.A. w dniu realizacji zlecenia płatniczego (§ 5 ust. 4 umowy nr (...)).

W § 6 ust. 1 zdanie 1 umowy nr (...) Ustalono iż, (...) S.A. pobiera odsetki od pożyczki w walucie pożyczki, według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość jest ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako sumy stawki referencyjnej i marży (...) SA.

W § 6 ust. 3 umowy nr (...) wskazano, że dla celów ustalenia stawki referencyjnej (...) S.A. będzie się posługiwać stawką LIBOR lub EURIBOR publikowaną odpowiednio o godz. 11.00 GTM lub 11.00 na stronie informacyjnej R. w dziesiątym dniu poprzedzającym dzień rozpoczynający miesięczny okres obrachunkowy, zaokrągloną według matematycznych zasad do czterech miejsc po przecinku. W przypadku braku notowań stawki referencyjnej LIBOR lub EURIBOR dla danego dnia do wyliczenia stopy procentowej zastosowanie miały mieć odpowiednie notowania z dnia poprzedzającego, w którym było prowadzone notowanie stawki LIBOR lub EURIBOR. Za dzień braku notowań stawki LIBOR lub EURIBOR uznawano ponadto dzień uznany na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej za dzień wolny od pracy.

Stosownie do § 7 ust. 1 umowy nr (...) w dniu zawarcia umowy stawka referencyjna wynosiła 2,7717 %, marża wynosiła 3,21 p.p., a oprocentowanie pożyczki wynosiło 5,981700 % w stosunku rocznym.

Zgodnie z § 10 ust. 1 umowy nr (...) należna (...) S.A. prowizja od udzielonej pożyczki w wysokości 0,8 % kwoty pożyczki, tj. kwota 562,72 CHF, miała zostać potrącona przez (...) S.A. z wypłaconej kwoty pożyczki w dniu wypłaty w walucie pożyczki.

W § 11 umowy nr (...) ustanowiono zabezpieczenia spłaty pożyczki, które stanowić miały: 1) hipoteka zwykła w kwocie 70.339,90 CHF oraz hipoteka kaucyjna do kwoty 35.170,00 CHF na nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny położony przy ul. (...) w K., 2) weksel własny in blanco pożyczkobiorcy, 3) cesja praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości (§ 11 ust. 1 umowy nr (...)).

Na mocy § 13 umowy nr (...) uzgodniono, iż spłata zadłużenia z tytułu umowy pożyczki i odsetek następować będzie w drodze potrącenia przez (...) SA wierzytelności pieniężnych z tytułu udzielonej pożyczki z wierzytelnościami pieniężnymi pożyczkobiorcy z tytułu środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku, a który pożyczkobiorca będzie dokonywał wpłat z tytułu udzielonej pożyczki w walucie pożyczki lub innej walucie niż waluta pożyczki. Wpłaty dokonywane w walucie innej niż waluta pożyczki miały być przeliczane na walutę kredytu przy zastosowaniu kursu kupna/sprzedaży walut.

Niespłatenie przez pożyczkobiorcę części albo całości raty spłaty pożyczki w terminie określonym w umowie powodowało, że należności z tytułu zaległych spłaty stało się zadłużeniem przeterminowanym i umożliwiała pozwanemu przeliczenie ich na walutę polską,

przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) SA w pierwszym dniu każdego miesiąca według aktualnej Tabeli kursów (§ 18 ust. 1 umowy nr (...)).

Zgodnie z § 19 umowy nr (...), jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpiła w walucie innej niż waluta polska: 1) w formie bezgotówkowej – kwota wypłaty miała zostać przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) S.A. w dniu wpływu środków; 2) w formie gotówkowej – kwota wpłaty miała zostać przeliczona na kwotę

stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla pieniędzy (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) S.A. w dniu wpływu środków.

W § 1 pkt 6) umowy nr (...) zawarto definicję pojęć, gdzie wskazano iż „Tabela kursów”

to tabela kursów (...) SA obowiązująca w chwili dokonywania przez (...) SA określonych w umowie przeliczeń kursowych, dostępna w (...) SA oraz na stronie internetowej (...) SA.

W § 30 ust. 1 umowy nr (...) wskazano, że pożyczkobiorca oświadczył, że został poinformowany o ponoszeniu ryzyka zmiany kursów walutowych pożyczki polegającym na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu pożyczki oraz wysokości rat pożyczki, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty, ryzyka stopy procentowej polegającym na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej i poniesie związane z tym ryzyko.

(dowód: umowa pożyczki hipotecznej nr (...) (...) z dnia 26 października 2007 r., k. 68-72v.)

Na podstawie ww. umowy nr (...), Bank udostępnił kredytobiorcom kredyt w wysokości 181.668,03 zł w następujących transzach:

- 1) w dniu 28 lutego 2006 r. w kwocie 46.846,59 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 19.868,77 CHF, stosując kurs Banku, wynoszący 1 CHF = 2,3578 PLN,
- 2) w dniu 20 marca 2006 r. w kwocie 29.400,02 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 12.143,75 CHF, stosując kurs Banku, wynoszący 1 CHF = 2,4210 PLN,
- 3) w dniu 22 czerwca 2006 r. w kwocie 29.400,01 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 11.487,97 CHF, stosując kurs Banku, wynoszący 1 CHF = 2,5592 PLN,
- 4) w dniu 18 września 2006 r. w kwocie 29.400,00 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 12.115,22 CHF, stosując kurs Banku, wynoszący 1 CHF = 2,4267 PLN,
- 5) w dniu 13 grudnia 2006 r. w kwocie 37.217,38 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 15.925,28 CHF, stosując kurs Banku, wynoszący 1 CHF = 2,3370 PLN,
- 6) w dniu 25 maja 2007 r. w kwocie 9.404,03 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 4.149,69 CHF, stosując kurs Banku, wynoszący 1 CHF = 2,2662 PLN.

W wykonaniu powyższej umowy kredytu w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 2 listopada 2020 r. Bank pobrał z rachunku kredytobiorców kwotę 14.232,69 zł oraz 43.472,85 CHF tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych.

(dowód: zaświadczenie Banku z dnia 23 listopada 2020 r., k. 83-90, z dnia 12 maja 2022r., k. 424-438)

Na podstawie ww. umowy nr (...), Bank udostępnił kredytobiorcom kredyt w wysokości 119.709,79 zł w następujących transzach:

- 1) w dniu 20 marca 2006 r. w kwocie 37.151,26 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 15.345,42 CHF,
- 2) w dniu 6 kwietnia 2006 r. w kwocie 4.127,92 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.672,24 CHF,
- 3) w dniu 11 maja 2006 r. w kwocie 4.127,94 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.714,90 CHF,
- 4) w dniu 13 czerwca 2006 r. w kwocie 4.127,94 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.625,62 CHF,
- 5) w dniu 12 lipca 2006 r. w kwocie 4.127,92 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.639,04 CHF,
- 6) w dniu 16 sierpnia 2006 r. w kwocie 4.127,93 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.723,56 CHF,

- 7) w dniu 18 września 2006 r. w kwocie 4.127,94 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.701,05 CHF,
- 8) w dniu 23 października 2006 r. w kwocie 4.127,93 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.733,77 CHF,
- 9) w dniu 21 listopada 2006 r. w kwocie 4.127,92 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.771,03 CHF,
- 10) w dniu 13 grudnia 2006 r. w kwocie 4.127,94 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.766,34 CHF,
- 11) w dniu 23 stycznia 2007 r. w kwocie 4.127,93 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.1.770,58 CHF,
- 12) w dniu 19 lutego 2007 r. w kwocie 4.127,93 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.755,82 CHF,
- 13) w dniu 12 marca 2007 r. w kwocie 4.127,93 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.766,26 CHF,
- 14) w dniu 12 kwietnia 2007 r. w kwocie 4.127,87 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.806,43 CHF,
- 15) w dniu 21 maja 2007 r. w kwocie 4.127,94 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.847,53 CHF,
- 16) w dniu 12 czerwca 2007 r. w kwocie 4.127,92 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.823,53 CHF,
- 17) w dniu 12 lipca 2007 r. w kwocie 4.127,92 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.861,69 CHF,
- 18) w dniu 13 sierpnia 2007 r. w kwocie 4.127,93 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.829,35 CHF,
- 19) w dniu 12 września 2007 r. w kwocie 4.127,93 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.838,31 CHF,
- 20) w dniu 9 października 2007 r. w kwocie 4.127,93 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.872,84 CHF,
- 21) w dniu 23 listopada 2007 r. w kwocie 4.127,92 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 1.857,25 CHF.

W wykonaniu powyższej umowy kredytu w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 2 listopada 2020 r. Bank pobrał z rachunku kredytobiorców kwotę 6.526,32 zł oraz 29.215,28 CHF tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych.

(dowód: zaświadczenie Banku z dnia 25 listopada 2020 r., k. 91-98, z dnia 12 maja 2022 r., k. 408-423)

Na podstawie ww. umowy nr (...), w dniu 29 października 2007 r. Bank udostępnił pożyczkobiorcom pożyczkę hipoteczną w wysokości 147.292,65 zł, przeliczając ją na kwotę zadłużenia w wysokości 69.777,18 CHF.

W wykonaniu powyższej umowy kredytu w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 2 listopada 2020 r. Bank pobrał z rachunku kredytobiorców kwotę 4.704,79 zł oraz 56.616,29 CHF tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych.

(dowód: zaświadczenie Banku z dnia 25 listopada 2020 r., k. 99-107, z dnia 12 maja 2022 r., k. 441-456)

Powodowie w 2006 r. zaciągnęli kredyt z przeznaczeniem na zakup mieszkania, który miał służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych, a pożyczkę celem wyposażenia mieszkań.

W chwili obecnej M. S. mieszka w jednym z kredytowanych nieruchomości, w drugiej z nich mieszka syn powodów. Początkowo kredytowana nieruchomość stanowiła przedmiot najmu przez okres około 3 lat, co umożliwiło powodom spłatę rat kredytowych w okresie ich nagłego wzrostu. W kredytowanej nieruchomości nie była i nie jest prowadzona działalność gospodarcza. S. S. prowadzi działalność gospodarczą w mieszkaniu rodziców, w którym obecnie zamieszkuje. Powodowie byli zainteresowani uzyskaniem kredytu w złotych polskich, jednakże uzyskali informację o braku zdolności kredytowej w tej walucie. Zawarcie umowy poprzedzały trzy spotkania w pozwanym banku, podczas których oferta kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego (CHF) została przedstawiona jako najkorzystniejsza i bezpieczna. Rola franka szwajcarskiego w umowie została powodom zaprezentowana w ten sposób, że będzie gwarantem niskiej i stabilnej raty. Pozwany w toku prezentowania oferty zawarcia umowy kredytu stronie

powodowej nie przedstawiał rzetelnych informacji pozwalających ocenić rozmiar ryzyka związanego z produktem powiązany z walutą obcą oraz konsekwencji ekonomicznych zastosowanych w niej mechanizmów. Oferta kredytu przedstawiona została jedynie w świetle potencjalnych korzyści, związanych z niższą przewidywaną wysokością raty miesięcznej w stosunku do rat kredytów pozbawionych odniesienia do walut obcych. Przy podpisywaniu umowy nie orientowali się co do szczegółowych warunków umowy. Powodom nie przedstawiono wykresów historycznych kursu CHF, które pokazywałyby, że w rzeczywistości kurs tej waluty nie jest stabilny, lecz w krótkich okresach czasu podlega dużym wahanom, a w dłuższym okresie konsekwentnie umacnia się względem innych walut, w tym PLN. Nie przedstawiono także symulacji porównawczej, pokazującej kształtowanie się wysokości salda zadłużenia w przypadku odpowiednio kredytu w PLN oraz CHF w sytuacji znaczącej zmiany kursu, co przedstawiałoby skalę ryzyka związaną z kredytem indeksowanym. Z treścią umów powodowie zapoznali się bezpośrednio przed ich podpisaniem. Kwestionowane postanowienia umowy kredytowej nie zostały indywidualnie uzgodnione. Powodowie nie negocjowali jakichkolwiek elementów umowy. Wskazali, iż zawierali aneksy do ww. umów.

(dowód: przesłuchanie powodów, k. 464-467)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie powołanych dokumentów związanych z zawarciem umów kredytu mieszkaniowego i pożyczki hipotecznej, znajdujących się w aktach sprawy, składanych przez strony postępowania. Dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a w ocenie Sądu nie było podstaw, by poddawać w wątpliwość okoliczności faktyczne wynikające z ich treści. Z uwagi na powyższe Sąd uznał, że dowody z tych dokumentów tworzą spójny, nie budzący wątpliwości w świetle wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a przez to w pełni zasługujący na wiarę materiał dowodowy.

Sąd nie poczynił ustaleń faktycznych w oparciu o pozostałe, niewymienione w stanie faktycznym, a przedłożone do akt sprawy przez strony dokumenty. Pisemne opinie, oświadczenia, ekspertyzy, artykuły prasowe, pismo UOKiK, stanowiły one tylko dokumenty prywatne przedstawiające stanowiska stron je składających do akt sprawy, nie zawierały natomiast wiążącej Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, wykładni przepisów prawa. Innymi słowy, dokumenty te odnosiły się wyłącznie do sfery ocen, a nie do sfery faktów, przez co nie mogły być dowodami w przedmiotowym procesie. Takie analizy i opinie wyrażają co najwyżej subiektywne poglądy ich autorów w kwestiach niezwiązanych z tą konkretną umową kredytu/pożyczki, a zatem nie mogły stanowić miarodajnego dowodu w sprawie.

Czyniąc ustalenia faktyczne, Sąd uwzględnił także zgodne twierdzenia stron w trybie art. 229 k.p.c. oraz twierdzenia strony, którym przeciwnik nie przeczył w trybie art. 230 k.p.c.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c., Sąd postanowił pominąć wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego zgłoszony w pozwie i odpowiedzi na pozew, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy.

Odnosząc się do kwestii dowodu z opinii biegłego sąd uznał, iż okoliczności, których stwierdzenia miał służyć, są irrelevantne dla wyniku postępowania ze względu na uwzględnienie roszczenia głównego powodów, tj. o zwrot nienależnie pobranych świadczeń, których wysokość została wykazana przez stronę powodową, poprzez przedłożone dowody z dokumentów, wskutek czego zbędne stało się wyliczenie tzw. „nadpłat” o zasądzenie (i wyliczenie) których powodowie wnosili, w zgłoszonym w niniejszej sprawie roszczeniu ewentualnym. Na kanwie niniejszej sprawy zasadniczy spór pomiędzy stronami dotyczył bowiem wyłącznie kwestii materialnoprawnych i koncentrował się na ocenie postanowień umownych stosowanych przez pozwanego, na podstawie których ten zatrzymał dochodzoną pozwem kwotę, przez pryzmat ich zgodności z przepisami prawa chroniącymi konsumentów, a zakazujących m. in. stosowania klauzul abuzywnych we wzorcach umownych przez przedsiębiorców, tj. art. 385¹ § 1 k.c. – art. 385³ k.c. Dopuszczenie tego dowodu prowadziłoby w istocie do sytuacji, w której opinia biegłego sądowego staje w sprzeczności z zasadą bezpośredniej oceny dowodów przez Sąd orzekający w sprawie. Pamiętać przy tym trzeba, że opinia biegłego nie może być źródłem materiału faktycznego sprawy, albowiem rolą biegłego nie jest dokonywanie samodzielnych ustaleń faktycznych istotnych dla zastosowania określonej normy prawnej, gdyż to strony winny wykazywać fakty, z których wywodzą skutki prawne, zaś zadaniem biegłego jest jedynie naświetlenie wyjaśnianych okoliczności z punktu

widzenia wiadomości specjalnych, przy uwzględnieniu zebranego w toku procesu i udostępnionego mu materiału sprawy.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd postanowił pominąć również wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków W. P. i G. B., zgłoszony w odpowiedzi na pozew (k. 183) wobec uznania, iż okoliczności co do których mieliby zeznawać świadkowie nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Wynika to z oceny prawnej roszczeń powodów dokonanej przez Sąd, a przedstawionej poniżej. Dowód z zeznań tych świadków częściowo dotyczył faktów już wykazanych przez strony (w zakresie faktycznie udzielanych pouczeń o ryzyku kursowym, procedury zastosowanej przez bank przy udzielaniu kredytu powodom), a częściowo miały wykazać fakty nieistotne dla rozstrzygnięcia, tj. ustalenia dotyczące możliwości wyboru, zmiany przez powodów waluty udzielonego im kredytu/pożyczki oraz spłaty kredytu bezpośrednio w walucie denominacji. Reasumując, teza dowodowa dotycząca pominiętych świadków i jej uzasadnienie, wskazują na to, że świadkowie nie znają okoliczności tej sprawy – tj. nie znają realiów tej konkretnej umowy, a mieliby zeznawać o ogólnych kwestiach związanych z funkcjonowaniem banku oraz konstrukcji umów takich jak sporna – co jest pozbawione znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części, co do żądań głównych: o ustalenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) z dnia 28 luty 2006 r., umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) z dnia 20 marca 2006 r., umowy pożyczki hipotecznej nr (...) (...) z dnia 26 października 2007 r. oraz o zapłatę na rzecz każdego z powodów po 12.731,90 zł oraz 64.652,21 CHF. Żądanie główne o zapłatę zostało oddalone jedynie w niewielkim zakresie dotyczącym roszczenia odsetkowego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd w ogóle nie orzekał w przedmiocie żądania ewentualnego.

Zgodnie z przepisem art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może być zatem uwzględnione wtedy, gdy zostanie wykazane spełnienie dwóch przesłanek o charakterze merytorycznym, tj. interesu prawnego oraz wykazania prawdziwości twierdzeń powoda. Pierwsza z nich warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, a wykazanie istnienia drugiej ma znaczenie dla oceny merytorycznej zasadności powództwa. (...) Interes prawny w żądaniu ustalenia musi wynikać z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód i, zgodnie z zasadą aktualności, istnieć w dacie wyrokowania (por. wyrok SN z dnia 18 kwietnia 2012 r. w sprawie sygn. akt V CSK 149/11). Badanie drugiej z przesłanek tj. prawdziwości twierdzeń powoda może nastąpić dopiero po ustaleniu istnienia interesu prawnego. Pojęcie interesu prawnego w rozumieniu powołanego przepisu, traktowane jest jako szczególny rodzaj klauzuli generalnej i oznacza obiektywną konieczność (potrzebę prawną) udzielenia ochrony określonej sferze prawnej, gdy powstała sytuacja, która grozi naruszeniem prawa przysługującego uprawnionemu, bądź powstała wątpliwość co do jego istnienia. (...) Powództwo z art. 189 k.p.c. musi być celowe, ma bowiem spełniać realną funkcję prawną. Interes prawny musi odnosić się bezpośrednio do sytuacji prawnej powoda lub do stosunków prawnych, w jakich pozostaje powód (por. wyrok SA w Krakowie z dnia 22 kwietnia 2016 r. w sprawie sygn. akt I ACa 37/16). Interes prawny, o którym mowa w art. 189 k.p.c., należy pojmować jako interes dotyczący szeroko rozumianych praw i stosunków prawnych, który z reguły występuje w sytuacjach, w których zachodzi obiektywna niepewność co do prawa lub stosunku prawnego z przyczyn natury faktycznej lub prawnej (por. wyrok SN z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie sygn. akt II CSK 252/11). Przy tym interes prawny powinien być pojmowany szeroko, jako potrzeba wprowadzenia pewności co do istnienia określonego stosunku prawnego lub prawa, w celu zapewnienia powodowi pełnej ochrony prawnej w zakresie wszystkich możliwych skutków prawnych, jakie występują obecnie oraz jakie obiektywnie rzecz biorąc mogą wystąpić w przyszłości, jako następstwa spornego stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok SA w Lublinie z dnia 16 czerwca 2016 r. w sprawie sygn. akt I ACa 990/15). Interes prawny (...) jest to obiektywna, czyli wywołana rzeczywistą koniecznością ochrony określonej sfery prawnej, potrzeba uzyskania przez stronę powodową odpowiedniej treści wyroku. Interes prawny istnieje wówczas, gdy istnieje niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich kwestionowania lub naruszenia, zatem gdy zachodzi swoista potrzeba

ich potwierdzenia, wynikająca z sytuacji prawnej w jakiej znajduje się powód (por. uchwałę SN z dnia 14 marca 2014 r. w sprawie sygn. akt III CZP 121/13). Jednocześnie interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego w zasadzie (...) nie zachodzi, jeżeli zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw. Interes prawny powinien być rozumiany elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej wykładni tego pojęcia, konkretnych okoliczności danej sprawy i tego, czy strona może uzyskać pełną ochronę swoich praw w drodze innego powództwa (por. wyrok SN z dnia 2 października 2015 r. w sprawie sygn. akt II CSK 610/14, wyrok SN z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sygn. akt II CSK 687/13, wyrok SN z dnia 6 października 2017 r. w sprawie sygn. akt V CSK 52/17). Brak interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w wytoczeniu powództwa stanowi wystarczającą przesłankę do jego oddalenia bez konieczności badania ustalenia prawa (por. wyro SA w Warszawie z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie sygn. akt I ACa 452/16).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać przede wszystkim należy, że powodowie wykazali zarówno istnienie swojego interesu prawnego w ustaleniu, że umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) z dnia 28 lutego 2006 r. i nr (...) (...) z dnia 20 marca 2006 r. oraz umowa pożyczki hipotecznej nr (...) (...) z dnia 26 października 2007 r. zawarte między powodami a pozwanym bankiem są nieważne, jak też wykazali prawdziwość swoich twierdzeń. Powodowie, jako strona tych właśnie umów kredytu i umowy pożyczki bez wątplenia mają interes prawny w ustaleniu, że zawarte przez nich z pozwanym bankiem przedmiotowe umowy o kredyt i pożyczkę są nieważne. Istnienie tego stosunku prawnego w takim kształcie bezsprzecznie ma wpływ na sytuację prawną powodów. Interes prawny powodów wyraża się bowiem w tym, że powodowie zmierzają do przewrócenia stanu prawnego, jaki istniał przed zawarciem przez nich z pozwanym ww. umowy, jak też w tym, że istnieje niepewność stanu prawnego i/lub prawa wynikająca z zawartych przez nich z pozwanym umów kredytu, pożyczki i ich wykonania, i w konsekwencji zachodzi potrzeba uzyskania przez nich pewności tego prawa. Interes prawny powodów polega zatem na ustaleniu pewnego stanu prawa co do tego, czy przedmiotowe umowy o kredyt są ważne, czy istnieją, czy nadal ich wiążą, jak też czy nadal powinni oni spłacać kredyt zgodnie z ich postanowieniami.

Główną osią sporu między stronami postępowania było czy umowy te są ważne, czy też nie. W konsekwencji kluczową kwestią w niniejszym postępowaniu było więc ustalenie, czy łączące strony postępowania umowy są ważne, a w dalszej części czy w związku z tym powodom należy zwrot kwot przez nich wpłaconych na rzecz pozwanego.

Biorąc zatem pod rozwagę tylko i wyłącznie literalne brzmienie postanowień ww. umów o kredyt i umowy pożyczki uznać należy, że umowy te, jako sprzeczna z ustawą, są nieważne w oparciu o regulację przepisu art. 58 § 1 k.c., w zw. z przepisem art. 69 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oraz w zw. z przepisem art. 353¹ k.c. Umowy te są również nieważne w związku z występowaniem w nich niedozwolonych klauzul umownych.

Zgodnie z przepisem art. 69 ust. 1 i 2 p.b. (w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia przez strony postępowania przedmiotowych umów o kredyt) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. (...) Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: (...) strony umowy, (...) kwotę i walutę kredytu, (...) cel, na który kredyt został udzielony, (...) zasady i termin spłaty kredytu, (...) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, (...) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, (...) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, (...) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, (...) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, (...) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy. Umowa kredytu jest więc umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą i odpłatną, na podstawie której bank zobowiązuje się do udzielenia kredytu, a potem jest uprawniony do uzyskania spłaty oddanej do dyspozycji kredytobiorcy kwoty, a kredytobiorca w zamian za wypłatę mu przez bank określonej kwoty kredytu zobowiązuje się zwrotu oddanej do jego dyspozycji tej właśnie kwoty oraz zapłatę bankowi odsetek oraz prowizji (mających charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku). Jest też umową konsensualną, to znaczy dochodzi do skutku w wyniku samego

uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Podkreślenia wymaga przy tym zwłaszcza, że przedmiotem tej umowy musi być określona kwota pieniężna – suma kredytu, której zasady spłaty określa ta właśnie umowa.

Oceniając w charakter umowy pożyczki łączącej strony wskazać należy, iż była to pożyczka denominowana. Suma pożyczki została ustalona we franku szwajcarskim jednak kredyt został uruchomiony w walucie polskiej. Jednocześnie ustawodawca nie zdefiniował pojęcia pożyczki czy kredytu walutowego, denominowanego czy indeksowanego w kodeksie cywilnym czy w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. W chwili zawierania umowy jedynym więc punktem odniesienia w kwestii oceny zgodności umowy z prawem (w ramach zasady swobody umów) był art. 720 k.c. oraz przepisy ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 20 lipca 2001 r. w wersji obowiązującej w dniu zawarcia umowy oraz art. 78 w zw. art. 69 prawa bankowego.

Zgodnie z treścią art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Uzupełnieniem regulacji ustawowej pożyczki udzielanej przez banki jest art. 78 prawa bankowego w myśl którego, do umów pożyczek pieniężnych zawieranych przez bank stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zabezpieczenia spłaty i oprocentowania kredytu. Kwestie te nie mają jednak znaczenia dla oceny ważności przedmiotowej umowy. Dalsze wymogi co do treści umowy pożyczki (jako kredytu konsumenckiego) przewiduje art. 4 ustawy o kredycie konsumenckim, do pewnego stopnia analogiczne jak w art. 69 prawa bankowego.

Dokonując więc wykładni zawartej umowy, Sąd stwierdził, iż była to umowa pożyczki hipotecznej, której waluta została wyrażona we franku szwajcarskim. Zawarte w umowie dodatkowe porozumienia co do możliwości wypłaty czy spłaty pożyczki w innej walucie niż waluta pożyczki, nie stoją w sprzeczności z naturą zobowiązania oraz mieszczą się w granicy swobody umów. W tym kontekście jedynie na marginesie wskazać jeszcze należy na linię orzecznictwa Sądu Najwyższego, gdzie w analogiczny sposób uregulowane kwestie mechanizmu działania kredytów, są uznawane za zgodne z definicją kredytu w rozumieniu art. 69 prawa bankowego (por. wyrok z dnia 25 marca 2011 roku w sprawie o sygn. akt IV CSK 377/10 oraz z w wyrok z dnia 29 kwietnia 2015 roku w sprawie o sygn. akt V CSK 445/14, czy wyrok z dnia 14 lipca 2017 roku w sprawie o sygn. akt II CSK 803/16). Podzielając argumentację wyrażoną w powyższych judykatach, stwierdzić należy, że skoro analogiczne uregulowania są przyjmowane jako zgodne z bardziej restrykcyjnymi regulacjami dotyczącymi kredytów, to tym bardziej nie sposób kwestionować wyrażonej w analogiczny sposób ważności umowy, jako sprzecznej z naturą umowy pożyczki.

W realiach i okolicznościach przedmiotowej sprawy powodowie zawarli z pozwanym dwie umowy kredytu i umowę pożyczki denominowane do waluty obcej – do franka szwajcarskiego. Zgodnie z postanowieniami tych umów na powodach ciążył obowiązek spłaty kredytu wraz z odsetkami, opłatami i prowizjami i w związku z tym przyjęli oni na siebie obowiązek spłaty kwoty kredytu i pożyczki w walucie obcej, ustalonej w złotych polskich z zastosowaniem podwójnej indeksacji do waluty obcej (postanowienia § 5 ust. 3 w zw. z § 5 ust. 4 i § 13 ust. 7 umowy kredytu/pożyczki), a więc z zastosowaniem klauzuli waloryzacyjnej.

Podkreślenia wymaga przy tym, że o ile przyjęć należy, że posłużenie się w ramach zasady swobody umów wyrażonej w przepisie art. 353¹ k.c. w zakresie określenia wartości świadczenia jednej ze stron tego stosunku klauzulą waloryzacyjną jest dopuszczalne i jako takie nie jest sprzeczne z prawem jak też nie sprzeciwia się właściwości (naturze) tego rodzaju stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego, to nie może to jednak odbywać się w sposób całkowicie dowolny, arbitralny i nieprzewidywalny, a już tym bardziej z korzyścią tylko i wyłącznie dla jednej strony danego stosunku zobowiązaniowego. W przypadku określenia wysokości świadczenia strony danego stosunku w oparciu o waloryzację przyjęć należy, że miernik wartości służący tejże waloryzacji powinien być określony w sposób skonkretyzowany, szczegółowy, jednoznaczny i zrozumiały, a przede wszystkim precyzyjny tak, aby było możliwe w każdym czasie jego obiektywne oznaczenie przez każdą stronę tego stosunku i tak aby każda strona tego stosunku była w stanie w każdym czasie bez problemu określić swoje jak też drugiej strony zobowiązanie bez większego trudu. W przeciwnym razie nie zostanie bowiem spełniony wymóg konkretyzacji, jak też oznaczoności tego świadczenia. Pozostawienie jednej ze stron możliwości swobodnego i niczym wręcz nieograniczonego kształtowania

wskaźnika waloryzacji skutkować może brakiem określenia wysokości świadczenia i w konsekwencji także przyjęciem, że występuje brak uzgodnienia przez strony takiej umowy tego elementu.

Podkreślenia wymaga przy tym również, że zgodnie z postanowieniem przedmiotowych umów o kredyt i pożyczkę umowy te nie przewidywały żadnych ograniczeń w określaniu przez pozwanego kursów w tabelach kursów obowiązujących u niego, jak też nie wynikało z niej także, że kurs z tabel pozwanego ma być co najmniej rynkowy, czy też obiektywnie sprawiedliwy. Obowiązujące przepisy prawa również nie nakładały na pozwanego jakichkolwiek ograniczeń w tej mierze, jak też nie zakazywały mu tworzenia dowolnej ilości tabel kursów walut obcych i zamieszczania w nich kursów uznanych za właściwe tylko i wyłącznie przez niego na podstawie dowolnie dobranych przez niego parametrów, co nie oznacza, że takie działanie pozwanego uznać należy za właściwe. Kurs waluty w zależności od okoliczności mógł wynikać z różnych tabel kursowych prowadzonych przez pozwanego, co nie było oczywiście niezgodne z prawem czy też sprzeczne z umową. Umowy nie przewidywały jednak żadnych kryteriów, wedle których miałyby być ustalony tego rodzaju kurs w tabeli, którą pozwany tworzył i wykorzystywał do określenia świadczenia powodów. Tym samym bezsprzecznie uznać należy, że żadne ograniczenia w swobodzie dowolnego kształtowania kursu przez pozwanego nie wynikały z przedmiotowych umów o kredyt i pożyczkę łączących strony postępowania i w konsekwencji uznać należy, że w ramach łączących strony postępowania przedmiotowych umów, kurs waluty obcej przyjętej do rozliczeń między stronami tych umów zależny był tylko i wyłącznie od przyjętych przez pozwanego niejasnych, mało skonkretyzowanych i mało precyzyjnych procedur, procesów i okoliczności, a w konsekwencji, że kształtowany był w sposób całkowicie dowolny i zależny tylko od pozwanego i przyjętych przez niego kryteriów i zasad, które w każdej chwili mogły być w sposób całkowicie dowolny zmienione. Powodowie natomiast nie mieli na ten proces żadnego wpływu, jak też nie byli w stanie od samego początku określić i przewidzieć swojego całkowitego i finalnego zobowiązania wobec banku.

Brak określenia dokładnej i ściśle sprecyzowanej wysokości świadczenia kredytobiorców bezsprzecznie przesądzał o sprzeczności treści takich umów, zarówno z przepisem art. 353¹ k.c., jak też i przepisem art. 69 p.b. i art. 720 § 1 k.c., co w świetle przepisu art. 58 § 1 k.c. przesądza o nieważności takich umów. Umowy o kredyt i pożyczkę powinny bowiem w szczególności określać obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu, a więc wysokość rat, w których kredyt i pożyczka mają być spłacone, a czego w przedmiotowych umowach zabrakło.

W świetle przepisu art. 69 p.b. i art. 720 § 1 k.c. (w brzmieniu obowiązującym zarówno w dniu zawarcia przedmiotowych umów kredytu i pożyczki, jak też obecnie po jego nowelizacji) denominacja lub indeksacja są dopuszczalne, ale tylko w zakresie, w jakim nie prowadzą do wyjścia poza granice definicji umowy kredytu/pożyczki i zobowiązania kredytobiorcy/pożyczkobiorcy do zwrotu kwoty zupełnie innej niż kwota udzielonego kredytu/pożyczki. Istotą umowy kredytu/pożyczki jest przekazanie przez bank kredytobiorcy pożyczkobiorcy pewnej z góry określonej sumy z jednoczesnym obowiązkiem jej zwrotu w częściach – ratach przez kredytobiorcę/pożyczkobiorcę. Definicja kredytu/pożyczki nie mieści w sobie natomiast stosunku prawnego, który polegać będzie na przekazaniu przez bank wskazanej kwoty i ustaleniu obowiązku zwrotu przez kredytobiorcę/pożyczkobiorcę wielokrotności tej kwoty. Zgodnie z istotą i naturą tego rodzaju umów kwota udzielonego przez bank i udostępnionego kredytobiorcy/pożyczkobiorcy kredytu/pożyczki – kwota kapitału musi być równa kwocie zwrotu tego kapitału będącej sumą spłacanych przez kredytobiorcę/pożyczkobiorcę rat. Pomiędzy tymi dwiema wartościami musi być znak równości, a co jednak nie występuje w ramach zawartych przez powodów z pozwanym przedmiotowej umów o kredyt/pożyczkę. W świetle postanowień łączących strony postępowania umów zastosowana przez pozwanego denominacja doprowadza właśnie do tego rodzaju sytuacji. Powodowie byli i są zobowiązani do zwrotu bankowi – pozwanemu udostępnionego mu przez pozwanego kapitału w wysokości innej niż został on im udzielony. Tak skonstruowane umowy za sprawą zastosowanej w ten sposób denominacji prowadzi do wyjścia poza ustawowe granice umowy kredytu/pożyczki i nie mogą być uznane za zgodne z ustawową definicją kredytu/pożyczki. Taka umowa w oczywisty sposób nie czyni więc zadość ustawowemu obowiązkowi oddania przez bank do dyspozycji kredytobiorców i zwrotu przez nich bankowi tej samej kwoty kredytu. Bezsprzecznie przesądza to o sprzeczności treści takiej umowy z naturą tego rodzaju stosunku prawnego jak też przepisem art. 353¹ k.c. i art. 69 p.b. i art. 720 k.c., co w świetle przepisu art. 58 § 1 k.c. przesądza o całkowitej nieważności takiej umowy.

Na marginesie wskazać jedynie należy, że za ważnością przedmiotowych umów nie może i nie przemawia fakt nowelizacji przez ustawodawcę przepisu art. 69 p.b. i wprowadzenie do niego ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku o zmianie ustawy prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tak zwaną „ustawą antyspreadową”) ust. 2 pkt 4a), zgodnie z którym umowa kredytu powinna określać, w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo – odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Przepis ten zobowiązywał jedynie strony umowy kredytu do określenia w jej treści zasad odnoszących do wysokości świadczeń obu stron, ewentualnie wskazywania podstawy ich obliczenia, co też wynika wprost z natury każdej umowy i ogólnych przepisów kodeksu cywilnego. W zasadzie nowelizacja ta potwierdziła i usystematyzowała dopuszczalność zawierania umów o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej. Natomiast nie sanowała i nie sanuje wadliwości tego rodzaju umów, które nie określały w sposób właściwy i zgodny z prawem i naturą tego rodzaju stosunku, świadczeń obu stron, zarówno jeśli chodzi o umowy zawarte wcześniej jak i po tej nowelizacji. Zasady te bowiem dotychczas wynikały wprost z ogólnych przepisów prawa cywilnego odnoszących się do zobowiązań. Jednocześnie nowelizacja tego przepisu dotyczyła tylko i wyłącznie jednego z elementów takiego rodzaju umowy kredytu – zasad określania sposobu i terminu ustalania kursów waluty, do której kredyt jest indeksowany, nie odnosząc się do jej pozostałych istotnych elementów. Dlatego też zmiana ta nie mogła wpłynąć i nie wpłynęła na ważność/nieważność żadnej konkretnej umowy jako całości. Wejście w życie ww. ustawy antyspreadowej nie spowodowało, że zamieszczone w (...) umowie kredytowej klauzule waloryzacyjne, nieokreślające szczegółowo sposobu ustalania kursu waluty waloryzacji, przestały być abuzywne (por. uzasadnienie wyroku SA w Białymstoku z dnia 14 grudnia 2017 r. w sprawie sygn. akt I ACa 447/17).

W tych okolicznościach bezwzględnie uznać zatem należało, że przedmiotowe umowy o kredyt i pożyczkę zawarte przez powodów z pozwanym były nieważne przede wszystkim z uwagi na ich istotne wady prawne: brak określenia wysokości świadczenia, do spełniania którego zobowiązani byli powodowie - nie określono kwot rat, w których miał być spłacany kredyt, ani obiektywnego i weryfikowalnego sposobu ich ustalenia oraz sprzeczności treści umowy z art. 69 p.b. - zastosowany w umowie sposób denominacji powodował, że powodowie mogli być i byli zobowiązani do zwrócenia pozwanemu kwoty kredytu/pożyczki – kwoty kapitału w wysokości innej kwota udzielonego im kredytu/pożyczki. Przedmiotowe umowy więc zgodnie z przepisem art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 p.b. i art. 720 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. są w całości nieważne.

Umowy te były również nieważne z uwagi na to, że w ich treści zawarte zostały klauzule niedozwolone, których eliminacja i wyjęcie z ich treści powoduje, że umowy te nie mogą nadal być wykonywane i w związku z tym nie mogą wiązać stron przedmiotowego postępowania.

Zgodnie z przepisem art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. (...) Jeżeli postanowienie umowy (...) nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. (...) Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. (...) Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż powodowie zawierając umowę działali jako konsumenci w rozumieniu przepisu art. 22¹ k.c. Również w toku postępowania zostało wykazane, iż przedmiotowe umowy nie zostały zawarte w związku z jakąkolwiek działalnością gospodarczą prowadzoną przez powodów, a w celach mieszkaniowych. Sąd ocenił, iż cel kredytu nie był stricte komercyjny, powodowie nie zamierzali zarabiać poprzez wynajmowanie kredytowanych nieruchomości. Najem nie miał formy zorganizowanej ciągłej oraz ustawionej na generowanie zysków..

W realiach i okolicznościach niniejszej sprawy uznać należy, że wskazane i kwestionowane przez powodów postanowienia przedmiotowych umów o kredyt/ pożyczkę, w tym w szczególności te dotyczące zasad przeliczania zobowiązań stron umowy i ustalania kursów waluty obcej, kształtują prawa i obowiązki powodów – konsumenta, w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jego interesy, jak też mimo, że określają i odnoszą się do głównych świadczeń stron, nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Pozwany wprowadzając bowiem klauzule waloryzacyjne oparte o kursy walut wskazane w sporządzanych przez siebie tabelach, przyznał sobie prawo do jednostronnego niczym nieograniczonego, a wręcz dowolnego regulowania wysokości rat kredytu denominowanego do waluty obcej i wysokości całej wierzytelności.

W takim przypadku zgodnie z przepisem art. 385¹ § 1 k.p.c. postanowienia te nie mogą wiązać i nie wiążą powodów. Co prawda zgodnie z § 2 tego przepisu jeżeli postanowienie umowy nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie, to jednak nie można tego przepisu stosować w oderwaniu od przepisów Dyrektywy RADY 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 095/1993/0029 – 0034), a w szczególności zwłaszcza w oderwaniu od treści przepisu art. 1, 4, 6 i 7 tej dyrektywy, na podstawie której to dyrektywy przepisy tego rodzaju miały być implementowane do porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

Podkreślenia wymaga przy tym, że w świetle przepisów dyrektywy 93/13, zresztą tak jak w oparciu o przepisy k.c., bezsprzecznie uznać należy, że postanowienia umowy odnoszące się do ryzyka kursowego definiują główny przedmiot tej umowy (por. wyroki TSUE z dnia 20 września 2018 r. w sprawie sygn. akt C#51/17, wyrok TSUE z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie sygn. akt C#118/17, wyrok TSUE z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawie sygn. akt C-776/19 do C-782/19) w rozumieniu przepisu art. 4 ust. 2 dyrektywa 93/13/EWG. Za te warunki należy uważać bowiem takie, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Natomiast warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte tym pojęciem (por. wyrok TSUE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie sygn. akt C#621/17). Poprzez umowę kredytu kredytodawca zobowiązuje się głównie udostępnić kredytobiorcy określoną kwotę pieniężną, zaś kredytobiorca – głównie spłacać tę sumę w przewidzianych terminach, zasadniczo z odsetkami. Świadczenia podstawowe tej umowy odnoszą się zatem do kwoty pieniężnej, która musi być określona w stosunku do przewidzianych w tej umowie walut wypłaty i spłaty. W konsekwencji okoliczność, że kredyt musi zostać spłacony w określonej walucie, nie ma związku z posiłkowym sposobem płatności, lecz związana jest z samym charakterem zobowiązania dłużnika, przez co stanowi podstawowy element umowy kredytowej (por. wyrok TSUE z dnia 20 września 2017 r. w sprawie sygn. akt C#186/16). Kredytobiorca musi zostać przy tym jasno poinformowany, iż podpisując umowę kredytu denominowaną w obcej walucie (lub indeksowaną do waluty obcej), ponosi pewne ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku deprecjacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie. Ponadto przedsiębiorca musi przedstawić możliwe zmiany kursów wymiany walut i ryzyko związane z zawarciem takiej umowy (por. wyrok TSUE z dnia 20 września 2018 r. w sprawie sygn. akt C#51/17). W ramach umowy kredytu denominowanego w walucie obcej (lub indeksowanego do waluty obcej), narażającej konsumenta na ryzyko kursowe, nie spełnia wymogu przejrzystości przekazywanie temu konsumentowi informacji, nawet licznych, jeżeli opierają się one na założeniu, że parytet między walutą rozliczeniową a walutą płatniczą pozostanie stabilny przez cały okres obowiązywania tej umowy. Jest tak w szczególności wówczas, gdy konsument nie został powiadomiony przez przedsiębiorcę o kontekście gospodarczym mogącym wpłynąć na zmiany kursów wymiany walut, tak że konsument nie miał możliwości konkretnego zrozumienia potencjalnie poważnych konsekwencji dla jego sytuacji finansowej, które mogą wyniknąć z zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej (por. wyrok TSUE z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawie sygn. akt C#609/19). Umowa powinna przedstawiać w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się dany warunek, a także, w zależności od przypadku, związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach, w taki sposób, by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (por. wyrok TSUE z dnia 27 stycznia 2021 r., w sprawie sygn. C#229/19 i C#289/19). Instytucje finansowe muszą zapewniać kredytobiorcom informacje wystarczające do podejmowania przez kredytobiorców świadomych i rozważnych decyzji oraz powinny wyjaśniać co najmniej, jak na wysokość

raty kredytu wpłynęłyby silna deprecjacja środka płatniczego państwa członkowskiego, w którym kredytobiorca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę, i wzrost zagranicznej stopy procentowej (por. wyrok TSUE z dnia 20 września 2018 r. w sprawie C#51/17) – czego w przedmiotowej sprawie pozwany nie dopełnił, a przynajmniej tego nie wykazał i nie udowodnił. Pamiętać przy tym także należy, że wyrażenie postanowień prostym i zrozumiałym językiem nie sprowadza się jednak jedynie do formalnego pouczenia o możliwości wzrostu kursu waluty, lecz wymaga przekazania niezbędnych informacji w sposób, który umożliwi konsumentowi oszacowanie – potencjalnie istotnych – konsekwencji ekonomicznych klauzuli indeksacyjnej dla jego zobowiązań finansowych.

Zgodnie z przepisem art. 6 ust 1 dyrektywy 93/13 nieuczciwe warunki w umowie zawartej między przedsiębiorcą, a konsumentem nie są dla tego konsumenta wiążące, (...) a w świetle przepisu (...) art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 warunki umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, które nie były indywidualnie negocjowane, uznaje się za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta (por. wyrok TSUE z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawie sygn. akt C-776/19 do C-782/19). Uznać należy, że wskazane i kwestionowane przez powoda postanowienia zawarte w przedmiotowej umowie o kredyt, w tym w szczególności te dotyczące zasad ustalania kursów waluty obcej, stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary i powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta, co w świetle przepisów dyrektywy 93/13, zresztą podobnie jak w oparciu przepisy k.c., trzeba uznać za nieuczciwe, a w konsekwencji niedozwolone i niewiążące powoda. Konsekwencją tego jest, że warunek umowny uznany za nieuczciwy (postanowienie umowne uznane za niedozwolone) należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, z tym skutkiem, że nie może on wywoływać skutków wobec konsumenta. (...) W konsekwencji zgodnie z przepisem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 Sądy krajowe są zobowiązane do zaniechania stosowania nieuczciwych warunków umownych, aby warunki te nie wywierały, chyba że konsument się temu sprzeciwi, wiążących wobec niego skutków (por. wyrok TSUE z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie sygn. C#452/18 i wyrok TSUE z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie sygn. akt C#19/20).

Przenosząc powyższe rozważania w realiach przedmiotowej sprawy, dokonując jednocześnie wykładni przepisu art. 385¹ § 1 k.c. w zgodzie z przepisem art. 4 i 6 dyrektywy 93/13 wskazywane i kwestionowane przez powodów postanowienia przedmiotowych umów o kredyt, czy też pożyczkę, stanowią klauzulę określającą główne świadczenia stron – główny przedmiot umowy i tym samym klauzule waloryzacyjne stanowią essentialia negotii umów kredytu denominowanego, czy też pożyczki denominowanej. W związku z tym, że postanowienia te kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają ich interesy oraz nie zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny, jak też stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary i powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla powodów, jak również nie były one z powodami indywidualnie ustalone, to postanowienia te, w świetle zarówno przepisów dyrektywy 93/13 i przepisów kodeksu cywilnego uznać należy za nieuczciwe, a w konsekwencji niedozwolone i niewiążące powodów. Jednocześnie brak jest możliwości zastąpienia tych klauzul jakimkolwiek przepisem dyspozytywnym, czy to kodeksu cywilnego, czy też prawa bankowego lub innego polskiego aktu prawnego. Jak była mowa o tym już wyżej, postanowienia te określającą główne świadczenia stron – główny przedmiot umowy i tym samym klauzule waloryzacyjne stanowią essentialia negotii umowy kredytu/pożyczki, bez których przedmiotowa umowa nie może być dalej wykonywana. Powodowie natomiast sprzeciwili się dalszemu stosowaniu niedozwolonych klauzul i utrzymaniu w takim kształcie tych umów. W konsekwencji uznać należy, że przedmiotowe umowy o kredyt, czy też pożyczkę również z tych powodów i występujących w nich klauzul niedozwolonych, są w całości nieważne, co pozwalało na uwzględnienie roszczenia głównego powodów w zakresie roszczenia o ustalenie nieważności przedmiotowych umów i zapłatę wskutek nieważności łączących strony postępowania przedmiotowych umów o kredyt/pożyczkę w całości.

Podkreślenia wymaga przy tym, że nieważna umowa nie wywołuje skutków kontraktowych od samego początku (ex tunc). Niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. (...) Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia

o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna (por. zasadę prawną SN – uchwałę SN w składzie 7 sędziów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie sygn. akt III CZP 6/21). Stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu (por. uchwałę SN w sprawie sygn. akt III CZP 11/20 z dnia 16 lutego 2021 r.).

Z uwagi na nieważność umów kredytu i umowy pożyczki, dla ostatecznego rozliczenia stron zastosowanie znalazły przepisy art. 405 – 410 k.c. regulujące zasady rozliczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia i nienależnego świadczenia. Zgodnie bowiem z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. W myśl zaś art. 410 § 1 i 2 k.c., przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Z tym, że roszczenia o zwrot wypłaconych i wpłaconych kwot każdej strony są od siebie niezależne i każda strona powinna dochodzić ich oddzielnie.

W związku z tym, że roszczenie główne powodów w zakresie roszczenia o zapłatę było w całości zasadne co do zwrotu kwot wpłaconych pozwanemu w związku z realizacją przedmiotowych umów o kredyt, czy też pożyczki, koniecznym było rozważyć podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia.

Roszczenie strony powodowej nie mogło zostać uznane za przedawnione, gdyż każde miesięczne świadczenie, którego dotyczy miało swój niezależny byt prawny, przez co nie może zostać uznane za okresowe. Wszak podstawa świadczenia, zarówno co do zwrotu kapitału, jak i odsetek, była nieważna i wobec wyraźnej woli konsumenta, nie została utrzymana w mocy. Wymusza to zatem zastosowanie do kwestii przedawnienia terminu podstawowego z art. 118 k.c. (10 i 6 letniego) z tym zastrzeżeniem, że z orzecznictwa TSUE wynika, iż bieg terminu przedawnienia roszczeń konsumenta nie może rozpocząć się wcześniej, aniżeli od dnia, w którym mógł dowiedzieć się o całości swoich praw wynikających z tej dyrektywy 93/13.

Niezasadny zaś okazał się zarzut zatrzymania zgłoszony przez pozwanego. Sąd Okręgowy w obecnym składzie podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 7 marca 2014 r. (IV CSK 440/13, Legalis), że umowa kredytu jest umową wzajemną. Zobowiązanie kredytodawcy do udostępnienia środków pieniężnych jest odpowiednikiem zobowiązania kredytobiorcy do zapłacenia oprocentowania i prowizji. Z tych względów znajdują do niej zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o skutkach wykonania i niewykonania zobowiązań z umów wzajemnych (art. 487 k.c. i nast.). Według art. 496 k.c., jeżeli wskutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Przepis ten stosuje się odpowiednio do nieważności umowy (art. 497 k.c.), a z takim skutkiem umowy zawartej przez strony mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie. W piśmiennictwie wskazuje się, że korzystając z prawa zatrzymania wynikającego z art. 496 k.c. można nie wcześniej, niż w sytuacji, w której druga strona wezwie do zwrotu spełnionego świadczenia.

Realizacja prawa zatrzymania polega na złożeniu wierzycielowi stosownego oświadczenia woli o skorzystaniu z tego prawa, które to oświadczenie ma charakter prawokształtujący i powoduje zmianę dotychczasowej sytuacji prawnej stron. Oświadczenie uprawnionego z tytułu prawa zatrzymania może zostać złożone w dowolnej formie.

W orzecznictwie przyjęto, że powołanie się na prawo zatrzymania może nastąpić zarówno w sposób wyraźny, jak i dorozumiany. Warunkiem skuteczności zarzutu opartego na prawie zatrzymania jest też konkretyzacja roszczenia będącego jego podstawą i określenie jego zakresu, a w przypadku zobowiązań pieniężnych także jego sumy przez wyrażenie jej w pieniądzu lub wskazanie przesłanek do ustalenia jej wysokości (tak też Sąd Najwyższy w wyroku

z 24 listopada 1999 r., I CKN 225/98, Legalis). Zgłoszony w rozpoznawanej sprawie zarzut zatrzymania oparty na oświadczeniach woli pozwanego wymagań tych nie spełnia. Pozwany nie skonkretyzował przysługującej mu wobec powodów wierzytelności. Obowiązek wykazania wysokości roszczenia objętego zarzutem zatrzymania spoczywa na tym, kto zarzut ten zgłasza. Pozwany zatem, aby móc powołać się na zatrzymanie, powinien wskazać, jaką kwotę kapitału udostępnił konsumentowi oraz jaką łączną sumę spłat otrzymał od konsumenta na dzień zamknięcia rozprawy, co pozwoliłoby sądowi ustalić zakres skutecznego zatrzymania. Pozwany bank tymczasem nie wskazał Sądowi twierdzeń, które pozwoliłyby na dokonanie niezbędnych ustaleń, zgodnie z ww. przedstawionymi założeniami.

Mając powyższe na uwadze, biorąc przy tym pod rozwagę okoliczności sprawy, ustalone w oparciu o przedstawione dokumenty oraz stanowiska stron postępowania koniecznym było przyjąć, że powodowie posiadali interes prawny w ustaleniu, że przedmiotowe umowy o kredyt i pożyczkę zawarte z pozwanym są umowami nieważnymi, a zarzuty pozwanego w tym zakresie okazały się bezzasadne. Stąd też zasadnym było uwzględnić żądanie główne powodów i ustalić, że zawarte pomiędzy S. S. i M. S. a (...) Bank (...) S.A. w W. umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) z dnia 28 luty 2006 r. i nr (...) (...) z dnia 20 marca 2006 r. oraz pożyczki hipotecznej nr (...) (...) z dnia 26 października 2007 r. są nieważne (pkt 1. sentencji wyroku) oraz zasądzić od (...) Bank (...) S.A. w W. na rzecz każdego z powodów S. S. i M. S. kwoty po 12.731,90 (dwanaście tysięcy siedemset trzydzieści jeden 90/100) złotych oraz 64.652,21 (sześćdziesiąt cztery tysiące sześćset pięćdziesiąt dwa 21/100) CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21 listopada 2022 roku do dnia zapłaty (pkt 2. sentencji wyroku).

O odsetkach orzeczono na podstawie przepisu art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 482 k.c. Zważywszy, że stosownie do aktualnego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej konsument może wiążąco oświadczyć, iż nie ocenia konsekwencji definitywnej nieważności umowy kredytu jako szczególnie niekorzystnych - sprzeciwiając się zarazem udzieleniu mu ochrony przed tymi konsekwencjami - należy stwierdzić, że oświadczenie to może złożyć tylko do chwili, w której odmówił potwierdzenia klauzuli abuzywnej albo upłynął rozsądny czas do jej potwierdzenia. Z tego względu, udzielona konsumentowi, „wyczerpująca” informacja o konsekwencjach abuzywności klauzuli powinna obejmować także informację o tym, że bez tej klauzuli umowa nie może wiązać, o konsekwencjach (roszczeniach) związanych z ewentualną definitywną nieważnością umowy i o ewentualnej możliwości utrzymania umowy z regulacją zastępczą, jeżeli konsekwencje te są dla konsumenta szczególnie niekorzystne. W niniejszej sprawie nastąpiło to na rozprawie w dniu 21 listopada 2022 r. (pouczenie k. 464), od tej daty nastąpiła definitywna wymagalność roszczenia powodów. Zatem od tego dnia pozwany pozostaje zatem w opóźnieniu w spełnieniu żądania powodów. W pozostałym zakresie żądanie zasądzenia odsetek było bezzasadne, o czym Sąd orzekł w pkt 3. sentencji wyroku. Identyczne stanowisko co do zasądzania odsetek (tj. od daty pouczenia przez Sąd powodów o skutkach nieważności) zajął Sąd Apelacyjny w Warszawie m. in. w wyroku z 17 marca 2022 roku (sygn. I ACa 893/21).

Należy także wskazać, iż na powyższe rozstrzygnięcie nie miał wpływu fakt, iż pozwany posiada niewątpliwie wobec powodów roszczenie o zwrot wypłaconego im kapitału kredytu. Wynika to z tego, iż jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, ***konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy*** (tak wskazał m. in. Sąd Najwyższy w uchwale 7 Sędziów - zasadzie prawnej z dnia 7 maja 2021 roku, III CZP 6/21, Legalis nr 2563899).

O kosztach Sąd orzekł w pkt 4. sentencji wyroku na podstawie art. 100 k.p.c., zgodnie z którym w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczonej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Zgodnie z powyższym przepisem, Sąd nałożył na pozwanego obowiązek zwrotu powodom całości poniesionych przez nich kosztów, albowiem powodowie ulegli tylko co do nieznaczonej części swojego żądania (Sąd w sposób odmienny ustalił datę, od której należne są odsetki) i na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. pozostawił ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu. Biorąc te wszystkie względy pod uwagę, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Sędzia Iwona Lizakowska-Bytof